

PRIETO, Pilar / CABRÉ, Teresa (coord.) (2013): *L'entonació dels dialectes catalans*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 239 p.

L'obra que es ressenya en aquestes pàgines constitueix la primera publicació àmplia en forma de llibre de la prosòdia (en realitat, especialment de l'entonació) del domini lingüístic català de forma global; és a dir, d'una banda en tots els espais geogràfics en què es parla la llengua i, d'altra banda, en una àmplia varietat de contorns melòdics associats a diverses funcions pragmàtiques.

El llibre s'estructura formalment en nou capítols més el llistat de les referències bibliogràfiques que l'obra conté i un glossari final. De fet, però, aquests capítols s'agrupen, pel que fa al contingut, en tres grans parts, a banda de les referències, el glossari final i l'índex de l'obra. Les tres primeres parts les constitueixen, respectivament, el capítol 1 (la primera part), els capítols 2 a 7 (la segona part), i els capítols 8 i 9 (la tercera part). El primer capítol actua com a *introducció*; els capítols centrals, del 2 al 7, se centren en la descripció dels *resultats* classificats per dialectes (central, valencià, balear, nord-occidental, septentrional i alguerès, ordenats de major a menor nombre de parlants); i la tercera part constitueix el resum dels resultats i la *conclusió*. La part central és l'única que presenta cada capítol signat per un autor, o per un petit grup d'autors, d'entre el grup de recerca que ha treballat en els darrers sis anys per oferir aquest resultat sota les directrius de les coordinadores de l'obra, especialment de la Dra. Prieto, una personalitat ben reconeguda internacionalment en el terreny dels estudis prosòdics.

La introducció en primer lloc presenta l'obra i els seus objectius fonamentals, però també ofereix una bona introducció al que és l'entonació, el paràmetre més rellevant de la prosòdia, les seves funcions, el correlat acústic que la manifesta i reflexiona sobre el perquè el seu estudi constitueix un dels aspectes menys tractats del català, igual que passa en d'altres llengües. A continuació fa una presentació dels coautors de l'obra, la seva filiació i el seu origen, que explica en la majoria de casos el capítol adjudicat, i tracta alguns aspectes metodològics. Aquí es troba a faltar, pel que es refereix al corpus, el fet d'incloure totes les situacions plantejades als informants i les respostes esperades, tot i que alguns capítols en fan esment, sobretot el capítol 5 dedicat al nord-occidental i el capítol 8 que resumeix la variació dialectal en tot el domini. La introducció es tanca amb unes consideracions per al lector sobre l'organització del llibre i amb una secció d'agraïments a tots aquells que, d'una manera o una altra, han fet possible la recerca que ha donat lloc a l'obra.

Els capítols que constitueixen el bloc de resultats dividits per dialectes presenten tots una unitat formal que, com a lectors, s'agraeix encara que en alguns moments resulti repetitiva. Després d'una breu introducció al dialecte i als estudis prosòdics que en constitueixen l'estat de la qüestió prosòdic, incloent un mapa de l'àrea geogràfica que cobreixen amb la indicació dels punts d'enquesta estudiats, se separen els resultats en oracions enunciatives, interrogatives, imperatives i vocatives. Entre les primeres, els subapartats s'ocupen de les oracions enunciatives informatives o neutres, les enumeracions, les declaratives amb focalització contrastiva, les exclamatives, les dubitatives i les d'obvietat. Entre les segones hi trobem una divisió important entre les totals (informatives, confirmatòries, imperatives, eco i de contraexpectativa) i les parcials (informatives, exclamatives, imperatives o exhortatives). Les imperatives contenen les ordres i els precs. En aquests subapartats moltes vegades es parla de diferents patrons i se'n destaca un d'ells com a majoritari, però no s'ofereixen percentatges que ho demostrin a partir de les seves dades i valdria la pena valorar la conveniència d'afegir-los en la segona edició del llibre, quan sigui el moment. Quant a patrons, en un moment del redactat es parla d'una *variant ascendent del patró comú descendent* (pàgina 85), la qual cosa resulta ben curiosa i el lector es pregunta si no seria més clar parlar de dos patrons diferents per a aquest tipus de frase amb aquesta funció pragmàtica. Sens dubte aquesta afirmació ha d'estar relacionada amb la relació entre l'entonació i la fonètica, d'una banda, i la fonologia, de l'altra, segurament el problema més important en aquest àmbit d'estudi, encara sense una solució definitiva i clara. Cada capítol acaba amb una conclusió que resulta ser un resum de les característiques entonatives més importants del dialecte. La inclusió d'aquest apartat de conclusió és un dels encerts del llibre.

Els resultats s'enllacen amb l'*Atlas interactiu de l'entonació del català* (Prieto i Cabré, 2007-2012), i així s'esmenta de vegades al text, però hagués estat bé incloure en els gràfics que representen les corbes

melòdiques, l'oscil·lograma i l'espectrograma per veure ben bé l'alineació dels pics, tot i que les corbes es presenten segmentades.

La tercera part important quant al contingut, els capítols 8 i 9, també actuen a mode de resum i conclusió. Quant a resum, el capítol 8 repeteix totes les subdivisions exposades al paràgraf anterior (tret de les declaratives exclamatives; de fet, sobta una mica en el llibre el fet de trobar les exclamatives dins de les declaratives i de les interrogatives i no pas com a modalitat independent) i comenta els resultats a tots els dialectes estudiats en bloc. Es troba a faltar, com a mínim en aquest apartat del llibre, alguna caracterització dels contorns principals segons l'etiquetatge Cat-ToBI en el marc AM. Però en canvi, aquesta secció inclou un dels atractius principals del llibre: uns mapes en colors per a cadascun dels tipus de frases tractats sobre la distribució geolingüística dels contorns principals trobats. Aquesta secció, però, curiosament no està paginada i apareix entre les pàgines 192 i 193. La conclusió del capítol 9 inclou un petit resultat dialectomètric fet amb l'eina Gabmap (per cert, al text apareix com a Gambap i no amb el nom correcte, pàgina 220, i és una de les poques errates tipogràfiques que presenta el llibre).

La inclusió del glossari resulta ser una bona idea i, finalment, es troba a faltar una mica més de detall a l'índex que tanca el llibre, ja que els resultats apareixen descrits de manera tan estructurada.

En definitiva, el mèrit més destacable del llibre està en el fet d'haver posat una mica d'ordre per primera vegada de manera global en un terreny difícil d'abastar perquè hi conflueixen molts aspectes: la fonètica, la fonologia, la dialectologia, la pragmàtica i fins i tot aspectes idiolectals, que porten a classificar una oració, per exemple, com a interrogativa parcial imperativa amb un lleuger matís d'exhortació. La sistematització que presenta l'obra i la solvència dels autors convertiran el llibre en una referència ineludible des d'ara mateix.

Ana M. FERNÁNDEZ PLANAS
Universitat de Barcelona

QUINTANA I FONT, Artur (2012): *El català de la Codonyera (Terol, Aragó)*. Zaragoza: Gara d'Edicions; Institución Fernando el Católico; Prensas Universitarias de Zaragoza, 272 p.

Ha estat un plaer per a mi que m'hagin encarregat des de l'Institut d'Estudis Catalans fer la recensió d'aquest llibre, ja que era present a l'acte que va tenir lloc a la *Institución Fernando el Católico*, a la ciutat que fa tants anys m'acull en la seva Universitat. En la coberta del llibre es comprova que el títol no és el mateix, ja que la realitat és que a la Codonyera es parla català.

Obro el llibre i trobo *És que mos ho han amostrat així* dit per Victòria Nicolàs Faci, que em recorda les enquestes que sobre el coneixement del català i castellà vaig fer entre els anys 1993-1995 a la zona de les comarques del Matarranya i del Baix Aragó. Aquesta publicació ofereix el poema «Més paraules» de Josep Miquel Gràcia Zapater, en el qual s'al·ludeix a termes que es recullen en aquesta edició.

És prologat aquest llibre pel professor de Filologia Catalana de la Universitat de Saragossa, Javier Giral: es refereix a la sorpresa i l'alegria que va experimentar durant les vacances de l'any 1992 en ser a la casa pairal, on va poder conèixer l'autor d'aquest llibre acompanyat d'Hèctor Moret —un jove investigador mequinensà— per tal que els facilités informants que volguessin col·laborar en la recopilació de la literatura oral de Sant Esteve de Llitera.

Aquesta és la segona edició de la tesi doctoral d'Artur Quintana, que va ser publicada a Barcelona per l'Institut d'Estudis Catalans en el volum XVII d'*Estudis Romànics* corresponent als anys 1976-1980, a la qual se li va concedir el *Premi Nicolau d'Olwer*. He de dir que l'autor conserva la mateixa distribució, encara que el que a tots ens plau molt és que és una versió corregida i considerablement ampliada, especialment en el capítol dedicat al vocabulari, en el qual recull molts més mots. I inclou així mateix l'apartat en què situa el català de la Codonyera en el marc lingüístic de les valls del Matarranya i del baix Guadalop, acompanyat de setze mapes lingüístics.

Ens explica que els amics Tomàs Bosque, Josep Miquel Gràcia i Jesús Pallarés li han facilitat llistes